

METODICKÉ POKYNY PRO VYUČJÍCÍHO – DEMOGRAFIE EVROPY

(ZEMĚPISNÝ SEMINÁŘ - 4 HODINY)

- Didaktický model na téma „Demografie Evropy“ pro výuku v délce trvání čtyř vyučovacích jednotek obsahuje učební texty, pracovní listy, didaktický test, vzorové řešení pracovních listů a didaktického testu, metodické pokyny pro vyučujícího a doprovodnou prezentaci v PowerPointu.
- Je potřeba, aby učební text byl žákům poskytnut nejpozději na předchozí hodině daného předmětu kvůli dostatečnému času na jeho prostudování. Může být předán buď v tištěné nebo v elektronické formě.
- V kapitole „Návrh průběhu vyučovací hodiny“ je u vždy u každé vyučovací jednotky popsáno, kdy by měly být pracovní listy předány žákům. Žáci jsou vždy předem upozorněni na to, kdy mají konkrétní úkol vypracovat. Na některé úkoly žáci dostanou vyhrazený čas, některé je naopak potřeba vypracovat v průběhu učitelova výkladu. Pokud si chce vyučující zkontrolovat žakovu aktivitu v hodině, může si pracovní listy po skončení hodiny vybrat. Pracovní listy současně představují i jistou formu zápisu.
- Pracovní listy obsahují různé druhy úkolů – otevřené a uzavřené otázky, práci s atlasem a mapou, utváření správných dvojic, určování pravdivosti výroků a cvičení shrnující komplexnější problematiku. Výjimku tvoří pracovní list č. 4 představující novinový článek, který slouží jako podklad pro aktivitu v hodině.
- Didaktický test určený do zeměpisného semináře didaktického modelu se skládá ze šesti úkolů s maximálním počtem získání maximálně 20 bodů. Bodové hodnocení jednotlivých úkolů je podrobně rozepsáno přímo v souboru se vzorovým řešením didaktického testu. Návrh bodového ohodnocení didaktického testu vypadá takto: 20–18 bodů = 1, 17–14 bodů = 2, 13–8 bodů = 3, 7–4 body = 4, 3–0 bodů = 5.

1.HODINA – Kojenecká úmrtnost, naděje dožití a příčiny úmrtní v Evropě

Učební text: ZS1A – „Kojenecká úmrtnost, naděje dožití a příčiny úmrtní v Evropě“

Pracovní list: ZS2A

Doprovodná prezentace: ZS6 – snímek 1-9

Učební text (ZS1A) je žákům potřeba rozdat nejpozději na předcházející hodině daného předmětu)

Úvod – motivace žáků (15 min)

- Zopakování tématu demografie Evropy (prezentace ZS6 – snímek 1) – připomenutí a stručné vysvětlení základních demografických ukazatelů (snímek 2)
- Představení ukazatelů pro nadcházející čtyři hodiny (snímek 3)
- Představení tématu dnešní hodiny (snímek 4)
- Aktivita „Myšlenková mapa“ – učitel rozdělí žáky do skupinek a vysvětlí princip myšlenkové mapy, kostru myšlenkové mapy pro lepší názornost načrtne na tabuli – téma aktivity (snímek 5) – žáci na list papíru vytvoří myšlenkovou mapu – zástupci každé skupiny prezentují výsledky před třídou

Expozice nového učiva (15 min.)

- Diskuze řízená učitelem na téma příčin úmrtí – učitel směřuje diskuzi nejprve ke kojenecké úmrtnosti a poté k příčinám úmrtí u dospělých lidí – vyučující poznatky upřesňuje
- **Rozdání pracovního listu (ZS2A)** – žáci vypracují úkol č. 1 a 2 - učitel projde mezi žáky, náhodně zkontroluje pár odpovědí a vybere jednoho žáka, který správné odpovědi přečte nahlas
- Výklad, ve kterém učitel doplní doposud zmíněné informace o konkrétní fakta a čísla – dále zmíní roli kojenecké míry úmrtnosti jako indikátor ekonomické vyspělosti státu a současný trend vývoje naděje dožití (snímek 6, 7 a 8)

Závěr – fixace učiva (15 min.)

- Žáci vypracují úkol č. 3 – práce ve dvojicích
- Kontrola úkolu č. 3 – učitel postupně vyvolává žáky a ti informují ostatní o vytvořených dvojicích
- Učitel shrne hodinu (snímek 9) - žáci si udělají zápis do sešitu
- **Předání učebního textu (ZS1B) žákům**

Výukové cíle:

- Žák bude schopen diskutovat na téma příčin úmrtí.
- Žák bude schopen charakterizovat trend vývoje naděje dožití spolu s jejími příčinami.
- Žák bude schopen vyjmenovat nejčastější a nejméně časté příčiny úmrtí u dospělých lidí.
- Žák bude schopen popsat příčiny, které mají největší vliv na kojeneckou úmrtnost.
- Žák bude mít přehled o průměrných hodnotách nejčastějších příčin úmrtí a současných životních podmínkách evropské populace.

2.HODINA – Věkový medián, míra sňatečnosti a rozvodovosti v Evropě

Učební text: ZS1B – „**Věkový medián, míra sňatečnosti a rozvodovosti v Evropě**“

Pracovní list: ZS2B

Doprovodná prezentace: ZS6 – snímek 10-15

Úvod – motivace žáků (10 min)

- Zopakování tématu minulé hodiny pomocí otázek – učitel položí poslední otázku tak, aby byla zaměřená na naději dožití
- Představení tématu dnešní hodiny (prezentace ZS6 – snímek 10)
- Diskuze zaměřená na druhou demografickou revoluci (snímek 11) – na konci položí otázku v jaké výsledky revoluce vyústila – žáci se snaží přijít na odpověď

Expozice nového učiva (20 min.)

- **Rozdání pracovního listu (ZS2B)** – žáci vypracují otázku č. 1 (snímek 12)
- Výklad – podíl starších osob v evropské populaci a nízké míře plodnosti – žáci v průběhu vypracují úkol č. 2 – nutno zadat před zahájením výkladu
- Kontrola vybraných pracovních listů – po skončení výkladu učitel projde mezi žáky, náhodně zkontroluje pár odpovědí a vybere jednoho žáka, který správnou odpověď přečte nahlas
- Výklad – věková struktura, co to je věkový medián, kde dosahuje nejnižších a nejvyšších hodnot (snímek 13) – na konci učitel položí otázku, kdy se žáci pokusí odhadnout průměrný věkový medián v zemích EU
- Žáci mají za úkol společně popsat graf (snímek 14) - žáci vyplní úkol č. 4
- Kontrola proběhne pomocí krátké diskuze – žáci vyjadřují svůj názor a učitel doplňuje zajímavá fakta a statistické údaje

Závěr – fixace učiva (15 min.)

- Žáci vypracují úkol č. 5 – práce ve dvojicích
- Kontrola pomocí debaty – žáci sdělují odpovědi a učitel na ně reaguje
- Zadání DÚ – úkol č. 3
- Učitel shrne hodinu (snímek 15) – žáci si udělají zápis
- **Předání učebního textu (ZS1C) žákům**

Výukové cíle:

- Žák bude schopen zdůvodnit změny, které nastaly ve společenské sféře života a měly vliv na změny průběhu míry plodnosti, sňatečnosti a rozvodovosti.
- Žák bude schopen popsat aktuální trend ve vývoji složky starších osob v evropské populaci.
- Žák bude schopen vysvětlit co je to věkový medián a jaká je průměrná hodnota v zemích EU.
- Žák bude schopen zhodnotit současné trendy ve vývoji míry sňatečnosti a rozvodovosti.

3.HODINA – Vzdělanostní a jazyková struktura v Evropě

Učební text: ZS1C – „Vzdělanostní a jazyková struktura v Evropě“

Pracovní list: ZS2C

Doprovodná prezentace: ZS6 – snímek 16-35

Úvod – motivace žáků (10 min)

- Kontrola DÚ (úkol č.3) – žáci odůvodňují pravdivost výroků a lživé opravují
- Motivace žáků (prezentace ZS6 snímek 16) – vyučující se zeptá žáků, zda je jim nějaký jazyk povědomí, případně co o něm vědí (stát, kde je úředním jazykem apod.)
- Představení tématu dnešní hodiny (snímek 17) a vysvětlí jejího průběh

Expozice nového učiva (20 min.)

- Aktivita „Fotbal ve třídě“ (snímek 18) – učitel vysvětlí pravidla – rozdělí žáky na dvě skupiny, které v průběhu hry stojí – jedinec z prvního týmu pokládá otázky jedinci z druhého týmu – skupina, která bude jako první sedět, vyhrává – pokud žákům dojdou nápady na otázky, učitel má připravené záložní v prezentaci (snímek 19–33) – učitel zapisuje body na tabuli, odpovídá na doplňující otázky ze strany žáků a sdílí zajímavá fakta – na konci aktivitu shrne
- Výklad – Španělské království a postavení jazyků v rámci jednoho národa (učitel naváže na poslední otázku z aktivity, která by se měla týkat jazyků)

Závěr – fixace učiva (15 min.)

- **Rozdání pracovního listu (ZS2C)** – práce se slepou mapou a školním atlasem
- Učitel si vybere pracovní list (ZS2C) ke kontrole (ve volném čase)
- Učitel shrne hodinu (snímek 34 a 35) – žáci si udělají zápis
- **Předání učebního textu (ZS1D) žákům**

Výukové cíle:

- Žák bude schopen charakterizovat úroveň vzdělanosti v zemích Evropy na základě věku a pohlaví.
- Žák bude schopen objasnit, co to je tzv. Strategie Evropy 2020.
- Žák bude schopen charakterizovat postavení anglického jazyka ve výuce na evropském území.
- Žák bude schopen vyjmenovat jazyky, které jsou nejčastěji vyučovány jako cizí jazyky na základní a střední škole.
- Žák bude schopen zhodnotit postavení jazyků na území Španělského království.
- Žák bude schopen pracovat s atlasem.

4.HODINA – Migrační politika v Evropě

Učební text: ZS1D – „**Migrační politika v Evropě**“

Pracovní list: ZS2D

Doprovodná prezentace: ZS6 – snímek 36-39

Úvod – motivace žáků (10 min)

- Navrácení zkontrolovaných a opravených pracovních listů č. 3
- Představení tématu hodiny a nastínění jejího průběhu (prezentace ZS6 snímek 36)
- Učitel stručně zopakuje problematiku migraci v historickém kontextu

Expozice nového učiva (25 min.)

- Aktivita „Volební kampaň“ – učitel vysvětlí její princip – žáci jsou rozděleni do tří týmů – každý tým si zvolí svého mluvčího – **rozdání pracovních listů (ZS2D)**, tedy novinových článků (Německo, Francie, Velká Británie) – připravení krátké ústní prezentace – mluvčí představí migrační politiku svého státu zbytku třídy (snímek 37) – žáci kladou mluvčím otázky – hlasování, která prezentace byla nejpřesvědčivější – učitel si dělá poznámky – na konci závěrečná reflexe aktivity

Závěr – fixace učiva (10 min.)

- Učitel shrne hodinu (snímek 38) – nastínění současné migrační politiky na evropském území
- Žáci si udělají zápis (snímek 39)
- Učitel připomene žákům test, který se bude konat na začátku další hodiny

Výukové cíle:

- Žák bude schopen pracovat s textem na téma migrační politiky.
- Žák bude schopen popsat historický vývoj migrační politiky v Německu, Francii a Velké Británii.
- Žák bude schopen porovnat rozdílné principy migrační politiky v Německu, Francii a Velké Británii.
- Žák bude schopen vyjádřit svůj názor na migrační politiku v Německu, Francii a Velké Británii.